

ҚУЧ-АДОЛАТДА

2014 йил
16 май,
жума
№ 20 (481)

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг ҳуқуқий газетаси

<http://www.olysud.uz>

1998 йил 29 августдан чиқа бошлаган.

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ «ҮРТА АСРЛАР ШАРҚ АЛЛОМАЛАРИ ВА МУТАФАККИРЛАРИНИНГ ТАРИХИЙ МЕРОСИ, УНИНГ ЗАМОНАВИЙ ЦИВИЛИЗАЦИЯ РИВОЖИДАГИ РОЛИ ВА АҲАМИЯТИ» МАВЗУСИДАГИ ҲАЛҚАРО КОНФЕРЕНЦИЯНИНГ ОЧИЛИШ МАРОСИМИДАГИ НУТҚИ

Хурматли конференция иштирокчилари, хонимлар ва жаноблар!

Сиз, конференция иштирокчиларини, аввало, мухтарам меҳмонларимизни — нуфузли ҳалқаро ташкилот ва тузилемалар, илмий тадқиқот марказлари, университет ва олий таълим мусассасалари раҳбарлари ва вакилларини, таникли олим ва мутахассисларни кутлаб, мазкур Форумда қатнашиш ҳақидаги таклиғимизни кабул қилганинг учун юксак ҳурмат-эҳтиромим ва миннатдорликимни билдириш менга катта манунийт етказади.

Бугунги конференциямиз ўзининг салкам учи минг йиллик тарихи мобайнида дунё цивилизацияси ва турли ҳалқлар маданияти, чорраси бўлиб келган ва келаётган Самарқанд замонидан ўтказилаётгани бу анжумана алоҳида маъно-мазмун бағишлаб, унинг аҳамиятини янада осирлади.

Қўхна ва ҳамиша навқирион Самарқанд шаҳри бетакор шарқору руҳи ва қиёфаси, бой тарихи, бу ерда сақланиб қолган ноёб, ҳар қандай одамни ҳайратга соладиган обидалари билан сайдермизинг турли ўлкаларида афсонавий шаҳар сифатида маълуму маҳсурдир. Мовий гумбазлари миллионлаб сайдерларни ўзига мафтун этадиган Самарқанднинг Рим билан бир қаторда "абадий шаҳар" деган ном билан бутун дунёда шуҳрат қозонгани бежиз эмас, албатта.

Мана шу шаҳарда туғиби-ўсган, вояғи етган инсон сифатида менга бу шаҳарда яшаётган барча-барча инсонлар номидан сизларига ўз самимий меҳмондустлигимизни изҳор этиши ва "Азим Самарқандга хуш келибисиз!" деб қутлаш катта манунийт етказади.

Қадрли дўстлар!

Бугунги конференциямизнинг мақсади — Ўтра

асрларда Шарқ оламида яшаб ижод этган буюк аллома ва мутафаккирларнинг илмий меросини чукур муҳокама килиш ва англаш, унинг замонавиий цивилизация тарихида тутган ўрни ва ролига баҳо беришдан иборат.

Ана шу бебаҳо илмий меросни янада теран тадқиқ этиш ва оммалаштиришга қаратилган саъй-харакатларга янги туртки бериш, Шарқнинг улуғ алломалари томонидан алмага оширилган қашфиётлар замонавиий илм-фан ва тараққиёт учун накадар долзарб ва зарур эканини очиб беришининг аҳамиятини ҳам шунчалик коғимли, бугун бу мавзуда гапиришнинг ўзи ортитика.

Шарқ оламида, ҳусусан, Марказий Осиё ҳалқлари ҳаётидаги ривожланган маданиятининг замонавиий илм-фан ва тараққиёт учун накадар долзарб ва зарур эканини очиб беришининг аҳамиятини ҳам шунчалик коғимли, бугун бу мавзуда гапиришнинг ўзи ортитика.

Шарқ оламида, ҳусусан, Марказий Осиё ҳалқлари ҳаётидаги ривожланган маданиятининг замонавиий илм-фан ва тараққиёт учун накадар долзарб ва зарур эканини очиб беришининг аҳамиятини ҳам шунчалик коғимли, бугун бу мавзуда гапиришнинг ўзи ортитика.

XI-XIII асрларда асос солинган Хоразм давлати, Форс кўрғазигача бўлган худудлардаги кўшини ҳалқлар ерларини бирлаштирган ҳолда, Осиё қитъасининг катта кисмими камраб олган.

Милодгача бўлган II асрдан милодий XV асрда қадими ҳалқаро транспорт артерияси ва зифасини бажариб, Хитой, Ҳиндистон ва Марказий Осиё, Ўтра ва Яқин Шарқ, Ўтраер денгизи миңтасаси каби ҳудуд ва мамлакатларни боғлаб келган. Буюк Ипак йўлининг улкан, бекиёс ролини баҳолашнинг ўзи қийин.

Мен бу фикрга алоҳида ургу бериб айтмоқчиман. Чунки, тинчлик ва барқарорлик бўлмаса, илм-фан соҳасида ҳеч қандай ўсиш, тараққиёт бўлиши мумкин эмас. Қаерда тинчлик ва барқарорлик бўлсанига илм-фан марказлари, академиялар, олий ўқув юртлари пайдо бўлади. Энг асоси сийси, таълим-тарбия равнак топиб, унга қизиқиши, эътибор кучаяди. Тинчлик-барқарорлик бўлган жойдагина одамлар ўқиб-ўрганишни, ҳар то-

та вазифасини бажарди ва шу тарика цивилизацияларро мулокот ва технологиялар алмашуви учун шарт-шароитлар яратди.

Бу даврларда турли мамлакатлар ҳалқларининг илмий билим ва ютуқлар билан бир-бирини бойитиб бориши алоҳида роль ўйнади. Буюк Ипак йўли орқали Европага, Европадан эса Осиёга Шарқ ва Гарб оламидаги улуғ аллома ва мутафаккирлар фаолияти тўғрисидаги маълумотлар етказилди. Сократ, Платон, Аристотель, Птоломей ва антик даврга мансуб бошқа буюк алломаларнинг илмий асарлари, фоя ва қашфиётларни ўрганиш учун амалий имконият вужудга келди.

Маълумки, ўша даврларнинг анъаналарига кўра, мәрифатпарвар мутафаккир ва файласуфлар, олимлар ва шоирлар оидатда ҳукмдорлар ва сultonлар саройларида паноҳ топганлар. Улар орасида IX-XI асрларда Ҳивада ташкил этилган Маъмун академияси ва "Байтулҳикма", яъни "Донишмандлик уйи" деган ном билан шуҳрат қозонган Бағдод академиясида, шунингдек, XV асрда Самарқандда шаклланган Мирзо Улугбекнинг илмий мактабида сарварларни боғлаб келган. Буюк Ипак йўлининг улкан, бекиёс ролини баҳолашнинг донг таратдилар.

Тадқиқотчи-олимларнинг фикрича, Шарқ, ҳусусан, Марказий Осиё миңтакаси IX-XII ва XIV-XV асрларда бамисоли пўртанадек отилиб чиқкан икки курдатли илмий-маданий юксалишнинг манбаси ҳисобланни, ҳаҷонинг бошқа миңтакасирида ғенессанс жараёнларига ижобий таъсир кўрсатган Шарқ ўйғониш даври — Шарқ Ренессанси сифатида дунё илмий жамоатчилиги томонидан ҳақли равишда тан олинган.

(Давоми иккичи бетда)

ЮНЕСКО БОШ ДИРЕКТОРИНИНГ ЎРИНБОСАРИ ХУБЕРТ ГИЗЕННИНГ НУТҚИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Жаноби Олийлари!

Хурматли конференция иштирокчилари!

Хонимлар ва жаноблар!

Буюк Самарқанд шаҳрида ўтказилган мана шу муҳим тадбирда иштирок этиш мен учун катта шараф. Бу шаҳар Буюк Ипак йўлининг марказида жойлашган афсонавий шаҳар, илм-фан, санъат, маданият ва меъморлик маркази. Бу дунё аҳамиятига молик шаҳардир. Ўтра асрлар Шарқ алломалари ва мутафаккирларнинг тарихий мероси, унинг замонавиий цивилизация ривожидаги роли ва аҳамияти" деб ном олган мазкур ҳалқаро конференцияни ўтказиш учун, ўйлайманки, бундан хам яхшироқ жойни танлашни тасаввур қилиб бўлмаса керак.

Энг аввало, ЮНЕСКО учун катта

аҳамиятга эга бўлган мавзуга багишланган ушбу муҳим тадбирни ташкил этигани ҳамда Ўзбекистоннинг таълим-тарбия, илм-фан, маданият, коммуникация ва ахборот соҳаларини ривожлантириш борасидаги катъий садоқати учун Президент Ислом Каримовга ва Ўзбекистон ҳукуматига миннатдорлик билдиримчиман.

Ўтган йилнинг август ойида ЮНЕСКО Бош директори Ирина Бокова хоним Президент Ислом Каримов билан биргаликда бугун биз тўплланган мана шу масканга яқин бўлган муаззам Регистрон майдонида "Шарқ таронали" 9-ҳалқаро фестивалининг тантанали очилиш маросимида иштирок этган эди. ЮНЕСКО Бош директорида ушбу ташриф жуда илиқ таассусот колдирганини ва у киши Сизга, Президент Жаноби Олийлари, ва конференциянинг барча иштирокчиларига энг самимий табрик ва тилаклари

ни етказишимни сўради.

Хонимлар ва жаноблар! Ўшбу конференциянинг айнан Самарқандда ўтказилаётгани жуда катта рамзи маънога эга. Бу қўхна шаҳар дунё аҳамиятига эга бўлгани учун ЮНЕСКОнинг Ҳаҷон маданий мероси рўйхатига киритилган ва унда "Самарқанд — маданиятлар учрашадиган макон" деган сўзлар ёзиб кўйилган.

2750 йиллик тарихга эга бўлган Самарқанд шаҳри Марказий Осиёдан, жумладан, афсонавий Буюк Ипак йўлидан ўтган дунё маданиятлари ва Йирик савдо ўйларининг чорхасидаги жойлашган. Марказий Осиёдаги Шарқ Ренессанси хам буюк аждодиниз Амир Темур томонидан яратилган курдатли ва гуллаб-яшнаган давлатнинг пойтахти — Самарқанд билан чамбарчас боғлиқидир.

(Давоми учинчи бетда)

Самарқанд шаҳридаги Қабуллар уйида 15 май куни "Ўтра асрлар Шарқ алломалари ва мутафаккирларнинг тарихий мероси, унинг замонавиий цивилизация ривожидаги роли ва аҳамияти" мавзусида ҳалқаро конференция бошланди.

Буюк аждодларимиз мероси — бутун инсониятнинг маънавий бойлиги

Президентимиз Ислом Каримов ташаббуси билан этилган ушбу ҳалқаро ахондаманд АҚШ, Буюк Британия, Италия, Хитой, Жанубий Корея, Германия, Япония, Хиндистон, Миср, Индонезия, Саудия Арабистони, Кувайт, Россия, Озарбайжон, каби ҳалқаро ташкилётларни таъсисидаги маълумотлар етказилди. Сократ, Платон, Аристотель, Птоломей ва антик даврга мансуб бошқа буюк алломаларнинг илмий асарлари, фоя ва қашфиётларни ўрганиш учун амалий имконият вужудга келди.

Президентимиз рахбарининг ташаббуси билан истиқолол йилларида буюк аждодларимизнинг номлари тикланди. Уларнинг ҳаётёти ва беъбаҳо меросини ўрганиш, қадамжоларни обод этиш ва асрлаб-авайлаш борасида улкан ишлар амалга оширилди.

Президентимиз таъқидларига, ҳамияти тараққиётидаги ҳар қандай ўзгаришлар, янгиликлар, айниқса, инсоният ривожига катта туртик бераидаган жарайёнлар, қашфиётлар ўз-ўзидан юз бермайди. Бунинг учун аввало асрлаб-анъаналар, тегишил шарт-шароит, тафаккур мактаби, маданий-маънавий муҳит мавзуду бўлмоғи керак.

Ана шундай эзгу максад ва тафаккур билан яшаган ҳалқимиз жаҳон тараққиётiga улкан хисса ўғашган. Шарқу Фарбни ўзаро боғлаган, буюк цивилизациялар туташкан ўрганишни ўрганиш, фан ва таълим тизимири ривожлантиришга каратадиган жаҳоннинг маънавий муҳит мавзуду бўлмоғи керак.

Ана шундай эзгу максад ва тафаккур билан яшаган ҳалқимиз жаҳон тараққиётiga улкан хисса ўғашган. Шарқу Фарбни ўзаро боғлаган, буюк цивилизациялар туташкан ўрганишни ўрганиш, фан ва таълим тизимири ривожлантиришга каратадиган жаҳоннинг маънавий муҳит мавзуду бўлмоғи керак.

Анда ҳамияти тараққиётидаги ҳар қандай ўзгаришлар, янгиликлар, айниқса, инсоният ривожига катта туртик бераидаган жарайёнлар, қашфиётлар ўз-ўзидан юз бермайди. Бунинг учун аввало асрлаб-анъаналар, тегишил шарт-шароит, тафаккур мактаби, маданий-маънавий муҳит мавзуду бўлмоғи керак.

Анда ҳамияти тараққиётидаги ҳар қандай ўзгаришлар, янгиликлар, айниқса, инсоният ривожига катта туртик бераидаган жарайёнлар, қашфиётлар ўз-ўзидан юз бермайди. Бунинг учун аввало асрлаб-анъаналар, тегишил шарт-шароит, тафаккур мактаби, маданий-маънавий муҳит мавзуду бўлмоғи керак.

Анда ҳамияти тараққиётидаги ҳар қандай ўзгаришлар, янгиликлар, айниқса, инсоният ривожига катта туртик бераидаган жарайёнлар, қашфиётлар ўз-ўзидан юз бермайди. Бунинг учун аввало асрлаб-анъаналар, тегишил шарт-шароит, тафаккур мактаби, маданий-маънавий муҳит мавзуду бўлмоғи керак.

Анда ҳамияти тараққиётидаги ҳар қандай ўзгаришлар, янгиликлар, айниқса, инсоният ривожига катта туртик бераидаган жарайёнлар, қашфиётлар ўз-ўзидан юз бермайди. Бунинг учун аввало асрлаб-анъаналар, тегишил шарт-шароит, тафаккур мактаби, маданий-маънавий муҳит мавзуду бўлмоғи керак.

Анда ҳамияти тараққиётидаги ҳар қандай ўзгаришлар, янгиликлар, айниқса, инсоният ривожига катта туртик бераидаган жарайёнлар, қашфиётлар ўз-ўзидан юз бермайди. Бунинг учун аввало асрлаб-анъаналар, тегишил шарт-шароит, тафаккур мактаби, маданий-маънавий муҳит мавзуду бўлмоғи керак.

Анда ҳамияти тараққиётидаги ҳар қандай ўзгаришлар, янгиликлар, айниқса, инсоният ривожига катта туртик бераидаган жарайёнлар, қашфиётлар ўз-ўзидан юз бермайди. Бунинг учун аввало асрлаб-анъаналар, тегишил шарт-шароит, тафаккур мактаби, маданий-маънавий муҳит мавзуду бўлмоғи керак.

Анда ҳамияти тараққиётидаги ҳар қандай ўзгаришлар, янгиликлар, айниқса, инсоният ривожига катта туртик бераидаган жарайёнлар, қашфиётлар ўз-ўзидан юз бермайди. Бунинг учун аввало асрлаб-анъаналар, тег

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ «ЎРТА АСРЛАР ШАРҚ АЛЛОМАЛАРИ ВА МУТАФАККИРЛАРИНИНГ ТАРИХИЙ МЕРОСИ, УНИНГ ЗАМОНАВИЙ ЦИВИЛИЗАЦИЯ РИВОЖИДАГИ РОЛИ ВА АҲАМИЯТИ» МАВЗУСИДАГИ ХАЛҚАРО КОНФЕРЕНЦИЯНИНГ ОЧИЛИШ МАРОСИМИДАГИ НУТҚИ

(Давоми. Бошланиши
биринчи бетда)

Шу билан бирга, кўплаб тадқиқотчилар қайд этганидек, агар Европа Ўйониш даврининг натижалари сифатида адабиёт ва санъат асарлари, архитектура дурданлари, тибиёт ва инсонни англаш борасида янги кашфиётлар юзага келган бўлса, Шарқ Ўйониш даврининг ўзига хос хусусияти, аввало, математика, астрономия, физика, химия, геодезия, фармакология, тибиёт каби аниқ ва табиий фанларнинг, шунингдек, тарих, фалсафа ва адабиётнинг ривожланишида намоён бўлди.

Ўрта асрларнинг илк даврида Шарқда амала оширилган буюк илмий кашфиётлар ҳақида гапирав эканмиз, замонавий математика, тригонометрия ва география фанлари тараққиётига бекиёс хисса кўшган Мухаммад ибн Мусо ал-Хоразмий номини биринчилар каторида тиғла оламиз. У ўнлик позицион хисоблаш тизимини, ноль белгиси ва кутблар координаталарни биринчилардан бўлиб асослаш берди ва амалиётга татбик этиди. Бу эса математика ва астрономия фанлари ривожида кескин бурилиш ясади.

Ал-Хоразмий алгебра фанига асос солди, илмий маълумот ва трактатларни баён этишининг аниқ қоидаларини ишлаб никди. У астрономия, география ва иклим назарияси бўйича кўплаб илмий асрлар муаллифидир. Алломанинг дунё илм-фани ривожида гизматлари умумъетироф этилган бўлиб, Шарқ олимлари орасида фақат унинг номи ва асрлари "алгоритм" ва "алгебра" каби замонавий илмий атамаларда адабийлаштирилди.

Аҳмад Фарғоний томонидан IX асрда яратилган "Астрономия асослари" фундаментал асарида оламнинг тузилиши, Ернинг ўзочи ҳақидаги дастлабки маълумотлар, сайдернишинг шарсимон кўришига эга экани хусусида гизматлари учун илмий асос бўлиб хизмат қилган. Аҳмад Фарғонийнинг амалий ютукларидан бу унинг ўрта асрлардан ассоциативистларни кашфиётлари учун ишлаб чиққани ва шунингдек, Нил дарёсида "ниломер" деган, кўп асрлар давомида сув сатҳини ўлчайдиган асосий восита сифатида хизмат қилиб келган машҳур иншоотни яратгани бўлди.

Мен Ўзбекистон Республикаси Президенти сифатида Миср Араб Республикаси пойтахти Қоҳира шахрида бўлганимда, ана шу ниломени кўриб, бу улуг аждодимизнинг илмий даҳоси олдида яна бир бор ҳайратга тушиш бахтига мусасар бўлдим.

Фазовий тригонометрия асосчиси деб тан олинган, ўзининг математика ва астрономия соҳасидаги кашфиётлари билан шуҳрат қозонган яна бир бор аллома Абу Наср ибн Ироқидир. Уни ҳақли равиша

"Иккинчи Птоломей" деб атайдилар.

Улуғ қомусий аллома Абу Райхон Берунийнинг илмий даҳоси билан яратилган мислсиз кашфиётларга бахо беришининг ўзи тийин. Берунийнинг 150 дан зиёд илмий ишларидан бигзача фақат 31 таси етиб келганига қарамасдан, аллома кўлэзмаларининг кўлимиздаги ана шу тўлиқ бўлмаган намуналари ҳам унинг нақадар серкірра мөрс қолдирганидан далолат беради.

Беруний дунё илм-фанида биринчилардан бўлиб денигизлар назарияси ва Ернинг шарсимон глобусини яратиш юзасидан ўзига хос янги гояларни таклиф этиди. Ер радиусини хисоблаб чиқди, вакуум, яъни бўшлиқ ҳолатини изоҳлаб берди. Колумб саёҳатидан 500 йил оддин Тинч ва Атлантика океанлари ортида китъя мавжудлиги ҳақида қарашни илгари сурди, минераллар таснифи ва уларнинг пайдо бўлиши назариясини ишлаб чиқди, геодезия фанига асос солди. Шунинг учун ҳам XI аср бутун дунёдаги табиий фанлар тарихчилари тарихий даври деб ном олган давр ҳақида, номи илм-маърифат осмонида бамисли ёрқин юлдуз бўлиб порлаб келаётган Мирзо Улуғбек ва унинг Қозизода Румий, Али Кушчи сингари кўплаб сафодшолари ва шогирдлари хусусида эсламасдан ўтгомаймиз.

Ислом оламининг энг машҳур файласуфи ва қомусий алломаси ҳамда инсониятнинг энг буюк мутафаккирларидан бири" деган унвонга сазовор бўлган Абу Ибн Синонинг ҳаёти ва фаолияти-автоладларда алоҳида гурур ва эхтиром туйгуларни ўйғотади. Илмий тадқиқот ишларини 16 ёшида бошлаган бу улуг затоти ўз умри давомида 450 дан ортик аср яратди. Уларнинг аксарияти аввало тибиёт ва фалсафа, шунингдек, мантиқ, кимё, физика, астрономия, математика, мусиқа, адабиёт ва тилшunoslik соҳаларига бағишиланган. Леонардо да Винчи, Микеланжело, Франсис Бэкон ва бошқа кўплаб сафодшолари ва шогирдлари хусусида эсламасдан ўтгомаймиз.

Барчамизга яхши маълумки, Амир Темурнинг набраси бўлган, 40 йил Самарқандда ҳукмдорлик қилган Мирзо Улуғбек астрономия соҳасидаги буюк аллома сифатида шуҳрат қозонган ва унинг номи ҳақли равиша Коперник, Жордано Бруно, Галилей ва бошқа улуг илм-фан дахолари қаторида тилга олинади.

Мирзо Улуғбекнинг XV асрда тузган астрономия жадвалида 1018 та юлдузнинг ҳолати ва жойлашви баён қилинган бўлиб, бу аср астрономик ўлчовлар бўйича 16 аср давомида яратилган биринчи янги каталог этиди.

Мирзо Улуғбекнинг сафодши Ал-Коший биринчи бўлиб ўнлик касрларни илмий истеъмолга жорӣ этиди, эркин даражалар илдизларининг изчил яқинлашиб бориши ва уларни топиш методларини ишлаб чиқди.

Мирзо Улуғбек обсерваторияси билан Самарқандни ўраб турадиган энг баланд тепаликлардан биринча жойлашган, буюк аллома номи билан атадагандиган музейга ташриф чоғида янада батағсиз танишиш мумкин.

Абу Абдуллоҳ Рӯдакий, Фирдавсий, Низомий Ганжавий, Саъдий, Ҳофиз Шерозий, Жомий, Алишер Навоий, Бобур ва бошқа кўплаб буюк файласуфлар, шоир ва маърифатпарварларнинг ишодиган меросида донишмандлик ва борлик оламни гуманистик англашнинг жуда улкан, бит-мас-туғанмас хазинаси сақланиб келмокда. Бу мөрс ҳақиқатан ҳам жаҳон аҳамиятига молик бебаҳо бўлиб хисобланади.

Дунё тарихидаги биринчи туркий тиллар лугати бўлмиш "Девони лугатит-турк" китоби муаллифи Махмуд Кошварий бўлиб, у ўз асарида юксак маҳорат билан тўплашга эришган сўз бойлигининг том маъ-

ри ва асарлари доираси билангина чегараланиб қолмайди, балки инсониятнинг интеллектуал тарихида чуқур из қолдирган илмий мактаб — Хоразм Маъмун академияси шакллантиришдек мухим масалани ҳам қамраб олади.

Ҳарснинг қомусий алломаси Абу Наср Форобийнинг замондошлари, универсал билимларга эга бўлгани боис, "Шарқ Аристотели" деб атаганлар. У кўплаб фанларни илмий кашфиётлар билан бойитди, турли мамлакатлар олимларининг фалсафий қарашларни ривожлантириди ва 160 дан ортик асар ёди. Улардан энг машҳурлари "Моҳият хусусида сўз", "Фанларнинг пайдо бўлиши ҳаётлик даврида" кенг шуҳрат қозонган. У, шунингдек, тарихдаги биринчи кўп тилилугат — арабчорча-туркӣ лугатнинг асосчиси бўлган.

Албатта, биз барчамиз ўрта асрларда Шарқда яшаб ижод қилган, ўша давр воқеаларидан гувохлик берадиган бебаҳо асарлар яратган буюк тарихчилар авлодига, энг аввало, Аҳмад ибн Арабшоҳ, Низомиддин Шомий, Шарафиддин Али Язди, Ҳофизи Абрӯ, Ҳондамир, Абдураззок Самарқандий ва бошқа алломаларга ўзимизнинг чексиз хурмат-эҳтиромимизни билдиришимиз ҳам карз, ҳам фарзидир.

Хурматли конференция иштирокчилари!

Бу факлар нимадан далолат беради? Бу, энг аввало, ўрта асрларда яшаб, ижод этган буюк Шарқ аллома мөрс ғоним тенгисиз асарлари ва илмий мероси фақат бир миллат ёки ҳалкнинг эмас, балки бутун инсониятнинг тенгисиз асарлари ва илмий мероси фақат бир билан ёки ҳалкнинг эмас, балки бутун инсониятнинг таржималари бўлган ўрнида олиб бораётган археологик тадқиқотлари, Амир Темур, Мирзо Бобур ва Марказий Осиёнинг бошқа улуг мутафаккирларидаги кутубхоналарнинг "олтин фонд"ини ташкил этиди.

Бу фактлар нимадан далолат беради? Бу, энг аввало, ўрта асрларда яшаб, ижод этган буюк Шарқ аллома мөрс ғоним тенгисиз асарлари ва илмий мероси фақат бир миллат ёки ҳалкнинг эмас, балки бутун инсониятнинг таржималари бўлган ўрнида олиб бораётган археологик тадқиқотлари, Амир Темур, Мирзо Бобур ва Марказий Осиёнинг бошқа улуг мутафаккирларидаги кутубхоналарнинг "олтин фонд"ини ташкил этиди.

Бу фактлар нимадан далолат беради? Бу, энг аввало, ўрта асрларда яшаб, ижод этган буюк Шарқ аллома мөрс ғоним тенгисиз асарлари ва илмий мероси фақат бир миллат ёки ҳалкнинг эмас, балки бутун инсониятнинг таржималари бўлган ўрнида олиб бораётган археологик тадқиқотлари, Амир Темур, Мирзо Бобур ва Марказий Осиёнинг бошқа улуг мутафаккирларидаги кутубхоналарнинг "олтин фонд"ини ташкил этиди.

Бу фактлар нимадан далолат беради? Бу, энг аввало, ўрта асрларда яшаб, ижод этган буюк Шарқ аллома мөрс ғоним тенгисиз асарлари ва илмий мероси фақат бир миллат ёки ҳалкнинг эмас, балки бутун инсониятнинг таржималари бўлган ўрнида олиб бораётган археологик тадқиқотлари, Амир Темур, Мирзо Бобур ва Марказий Осиёнинг бошқа улуг мутафаккирларидаги кутубхоналарнинг "олтин фонд"ини ташкил этиди.

Бу фактлар нимадан далолат беради? Бу, энг аввало, ўрта асрларда яшаб, ижод этган буюк Шарқ аллома мөрс ғоним тенгисиз асарлари ва илмий мероси фақат бир миллат ёки ҳалкнинг эмас, балки бутун инсониятнинг таржималари бўлган ўрнида олиб бораётган археологик тадқиқотлари, Амир Темур, Мирзо Бобур ва Марказий Осиёнинг бошқа улуг мутафаккирларидаги кутубхоналарнинг "олтин фонд"ини ташкил этиди.

Бу фактлар нимадан далолат беради? Бу, энг аввало, ўрта асрларда яшаб, ижод этган буюк Шарқ аллома мөрс ғоним тенгисиз асарлари ва илмий мероси фақат бир миллат ёки ҳалкнинг эмас, балки бутун инсониятнинг таржималари бўлган ўрнида олиб бораётган археологик тадқиқотлари, Амир Темур, Мирзо Бобур ва Марказий Осиёнинг бошқа улуг мутафаккирларидаги кутубхоналарнинг "олтин фонд"ини ташкил этиди.

Бу фактлар нимадан далолат беради? Бу, энг аввало, ўрта асрларда яшаб, ижод этган буюк Шарқ аллома мөрс ғоним тенгисиз асарлари ва илмий мероси фақат бир миллат ёки ҳалкнинг эмас, балки бутун инсониятнинг таржималари бўлган ўрнида олиб бораётган археологик тадқиқотлари, Амир Темур, Мирзо Бобур ва Марказий Осиёнинг бошқа улуг мутафаккирларидаги кутубхоналарнинг "олтин фонд"ини ташкил этиди.

Бу фактлар нимадан далолат беради? Бу, энг аввало, ўрта асрларда яшаб, ижод этган буюк Шарқ аллома мөрс ғоним тенгисиз асарлари ва илмий мероси фақат бир миллат ёки ҳалкнинг эмас, балки бутун инсониятнинг таржималари бўлган ўрнида олиб бораётган археологик тадқиқотлари, Амир Темур, Мирзо Бобур ва Марказий Осиёнинг бошқа улуг мутафаккирларидаги кутубхоналарнинг "олтин фонд"ини ташкил этиди.

Бу фактлар нимадан далолат беради? Бу, энг аввало, ўрта асрларда яшаб, ижод этган буюк Шарқ аллома мөрс ғоним тенгисиз асарлари ва илмий мероси фақат бир миллат ёки ҳалкнинг эмас, балки бутун инсониятнинг таржималари бўлган ўрнида олиб бораётган археологик тадқиқотлари, Амир Темур, Мирзо Бобур ва Марказий Осиёнинг бошқа улуг мутафаккирларидаги кутубхоналарнинг "олтин фонд"ини ташкил этиди.

Бу фактлар нимадан далолат беради? Бу, энг аввало, ўрта асрларда яшаб, ижод этган буюк Шарқ аллома мөрс ғоним тенгисиз асарлари ва илмий мероси фақат бир миллат ёки ҳалкнинг эмас, балки бутун инсониятнинг таржималари бўлган ўрнида олиб бораётган археологик тадқиқотлари, Амир Темур, Мирзо Бобур ва Марказий Осиёнинг бошқа улуг мутафаккирларидаги кутубхоналарнинг "олтин фонд"ини ташкил этиди.

Бу фактлар нимадан далолат беради? Бу, энг аввало, ўрта асрларда яшаб, ижод этган буюк Шарқ аллома мөрс ғоним тенгисиз асарлари ва илмий мероси фақат бир миллат ёки ҳалкнинг эмас, балки бутун инсониятнинг таржималари бўлган ўрнида олиб бораётган археологик тадқиқотлари, Амир Темур, Мирзо Бобур ва Марказий Осиёнинг бошқа улуг мутафаккирларидаги кутубхоналарнинг "олтин фонд"ини ташкил этиди.

Бу фактлар нимадан далолат беради? Бу, энг аввало, ўрта асрларда яшаб, ижод этган буюк Шарқ аллома мөрс ғоним тенгисиз асарлари ва илмий мероси фақат бир миллат ёки ҳалкнинг эмас, балки бутун инсониятнинг таржималари бўлган ўрнида олиб бораётган археологик тадқиқотлари, Амир Темур, Мирзо Бобур ва Марказий Осиёнинг бошқа улуг мутафаккирларидаги кутубхоналарнинг "олтин фонд"ини ташкил этиди.

Бу фактлар нимадан далолат беради? Бу, энг аввало, ўрта асрларда яшаб, ижод этган буюк Шарқ аллома мөрс ғоним тенгисиз асарлари ва илмий мероси фақат бир миллат ёки ҳалкнинг эмас, балки бутун инсониятнинг таржималари бўлган ўрнида олиб бораётган археологик тадқиқотлари, Амир Темур, Мирзо Бобур ва Марказий Осиёнинг бошқа улуг мутафаккирларидаги кутубхоналарнинг "олтин фонд"ини ташкил этиди.

Бу фактл

Буюк алломалар бешиги бўлган бу қадимий дининг бугунги жамолидан ҳайратдамиз

(Давоми. Бошланиши биринчи бетда)

Макс ШВОЕРЕН,

Бордо университети профессори,
"Илм-фан ва мерос" уюшмаси президенти (Франция):

— Мирзо Улуғбек жаҳон илм-fани ривожига улкан хисса кўшган буюк алломадир. Унинг тераған тафакурга асосланган асрлари ҳозирги кунда ҳам дунё илим-фани вакиллари томонидан чукур ўрганик келинмоқда. Астрономия соҳасига оид илимий тадқиқотларда олим яратган асрлардан тўлиқ фойдаланилади.

Улуғбек ўз даврида ҳеч қандай компьютер технологияларини сунҷуд оламшумул қашғиётларни яратишга муваффак бўлган. Мингдан ортиқ юлдузлар координатасини аниқлашда у ўзи ихтиро қўлган маҳсус курилмалардан фойдаланган. Алломанинг илим-фандаги муваффакиятлари орадан неча асрлар ўтса-да, ҳамон инсониятни ҳайратга солиб келади.

Бугунки кунда Улуғбекнинг ворислари унинг илимий тадқиқотларини давом эттирган холда кўплаб қашғиётлар килиб, ўзбекистоннинг юксак илимий салоҳияти билан дунё

Раманатан ТЕЙВЕНДРАН,

Сингапур менежменти ривожлантириш институти бош котibi:

— Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовинг конференциянинг очилишидаги нутки менда катта таассурот қолдириди. Ўзбекистонда барча соҳалар, айниқса, фан-таъым жабхасида кўлга киритилаётган ютуклар, соҳани ривожлантириш омилини ҳақида аниқ ва пухта баён этилган фикрлар барчада катта қизиқиши

хисаси бекітесдири. Ислом Сино номи дунё фани ва маданияти тарихига зарҳал ҳарфлар билан битилган. Доимо яшил бўлиб турувчи тропик ўсимлик "Авиценния" деб атаглан. Кўплаб мамлакатларда кўчалар, ўкув ва тиббиёт мусасасаларига унинг номи кўйилган, аллома шарафига медаль ва мукофотлар таъсис этилган.

Президентимиз Ислом Каримов 1998 йил 6 ноябрда ЮНЕСКОнинг ўша пайтаги Баш директори Федерико Майор жоноблари билан тақдирланди. Бу олий мукофот ҳалқимизнинг умумбашарий цивилизация тарракиётига кўшган хиссаси ва хизматининг тан олиниши, давлатимиз томонидан тарихий, маданий, маънавий меросни асрлаб авайлаш, соғлом ва барқамол авлодни вояга етказиш борасида амалга оширилган ишларинг муносиб баҳоси бўлди.

ЮНЕСКО шафелигида Хоразм Маъмун академиясининг 1000 йиллиги нишонлангани, унинг фаолияти кайта ташкил этилгани мамлакатимизда аждодлар хотирияси, илм-фан ривожига

хотириасиз келажак йўқ" деган сўзларни ўқидиди. Шуни айтишини истардимки, мамлакатингиз раҳбари томонидан айтлиган мазкур фикринг замонида жуда катта маъно бор. Зотan, ўз тарихини билмайдиган ҳалқининг келажаги бўлмайди. Президент Ислом Каримовинг ўзбек ҳалқи тарихини ўрганиш, аждодлардан колган беҳаҳо маданий-маънавий меросни асрлаб авайлаш ва ёш авлодларга безавол етказиб бериш борасидаги ҳайрли ишлари ўнрак олса арзигулидир.

Муҳаммад КОМИЛ,

Жума ал-Мажид номидаги маданият ва шарқона кўлёзмалар маркази департамент директори ўринбосари (БАА):

— Мен Ўзбекистондан этишиб чиқкан кўплаб илму маъриф ғалабалари, жумладан, Абдураззок Самарқандий, Ибн Сино, Махмуд Замаҳшарий, Беруний каби буюк муғафакирлар яратган асрларни катта қизиқиши билан ўқиганман. Бу мукаддас замин алломаларининг араб тилини ўрганиш ва ту тилнинг ривожланниши ҳамда мукаммалашши учун кўшган хиссаси бекітесдири.

Ўзбекистондаги олий таълим масканлари билан таниши жараёнда Президент Ислом Каримовинг "Тарихий

Роберт ван ГЕНТ,

Утрехт университетининг Тарих ва илм-фан асослари институти профессори (Нидерландия):

— Юксак савиядада ташкил этилган мазкур нуғузли конференция учун Мирзо Улуғбекнинг астрономига кўшган улкан хиссаси ҳақида мавзуса тайёрладим. Мирзо Улуғбек астрономия ривожига бекиёс хисса кўшган буюк алломадир. Бу — бутун дунё олимлари неча асрлардан бўйи ётироғи этиб келадиган ҳақиқат. Улуғбек расадхонаси Самарқандига XV аср мөъморчилигининг нодир намуналиридан. Ўша даврда бу ерда астрономига оид оламшумул тадқиқотлар олиб борилган. Аллома қолдирган илимий мерос барча астрономлар учун

хатта мактаб вазифасини ўтамоқда. Халқаро конференцияяга ташриф доирасида Улуғбек расадхонасини кўрганимдан жуда баҳтиёрман. Зоро, буни кўп йиллардан бўён орзу қиласардим. Пойтахтизингизнинг кўплаб диккатга сазовор жойларида бўлдим. Темурйлар тархи давлат музейдаги бой тарихиниз акс этириган ранг-баранг экспонатлар, осори-атикалар мени лол қолдириди.

Нодира МАНЗУРОВА,
Иродда УМАРОВА,
ЎзА мухбирлари

(Давоми. Бошланиши биринчи бетда)

Алломанинг Ер шарсимиш шаклда эканлиги борасида ги қарашларини орадан саккиз ўз йил ўтиб амалда исботлаган машҳур сайёх Христофор Колумб "Ер меридианинг" бир даражаси мидори ҳақидаги ал-Фарғоний хисобарининг тўғрилигига тўла ишонч хосил қўдим", деб дастхат қолдирган. Ўн олтинчи асрда Оидаги кратерлардан бирига бобокалонимиз номи берилган.

ЮНЕСКО қарорига мувофиқ 1998 йилда Ахмад Фарғоний тавалудининг 1200 йиллиги халқaro миқёсда нишонланди.

Бу буюк аждодимизнинг жаҳон цивилизацияси ривожига кўшган улкан хиссаси, халқимиз илмий салоҳиятининг янга бир эътирофи бўлди. Давлатимиз раҳбарининг ташаббуси билан Куба ва Фарғона шаҳарларида мутағаккир ҳайкаллари бунёд этилди, Фарғона давлат унинг алоҳига ташкил этилган.

Мирзо Улуғбек юртимизнинг бир қатор шаҳарларида мадрасалар қурдирган, Самарқандда ўзига хос илмий мухит, ҳозирги тилда айтганда, ақадемия ташкил этиган. У ерда 200 дан ортиқ олим оғолият юритган.

Фалакимёт илмининг назарий ва амалий масалалари тўла қамрап олинган Улуғбекнинг "Эзик" и ўрта асрларда ёк Осиё ва Европа мамлакатларида кенг тарқалган.

Мирзо Улуғбек сиймоси халқимиз ҳаётининг ахралмас қисмига айланни қорғашида, ахралмас қисмига оширилди. Шаҳар марказида Соҳибқирон бабомизнинг салобатли ҳайкали кад ростлади. Улуғбек расадхонаси ва мадрасаси қайта таъмирланди. Президентимиз фармонига мувофиқ 1996 йил 18 октябрь куни Самарқанд шаҳри Амир Темур ордени билан мукофотланди. Шундан бўён бу кун юртимизда Самарқанд куни сифатидан нишонлаб келинмоқда.

Истиклол йилларида Мирзо Улуғбекнинг ҳаёти ва фалолиятини ўрганиш борасида улкан ишлар амалга оширилди. Давлатимиз раҳбари ташаббуси билан 1994 йил мамлакатимизда Улуғбек йили, деб ёзлон қилинди. Ўша йили Мирзо Улуғбек тавалудининг 600 йиллиги халқaro миқёсда кенг нишонланди.

Париж шаҳрида Ҳарозм Мавмун академияси алоҳида ўрин тутган. Улкан кутубхона, мадраса, таржимон ва хаттолар мактаби каби тузилмаларга эга бўлган бу дардоҳда юздан ортиқ Фарғона давлат унинг номи берилди.

Ислом Сино номи дунё фани ва маданияти тарихига зарҳал ҳарфлар билан битилган.

Ўзбекистон ахолисининг аксариетини ўшпар ташкил қилиди.

Шу боис Президент Ислом Каримов конференцияда таъкидлаганидек, мамлакатнингизда 9+3 схемаси бўйича 12 йиллик умумий мажбuriyет бўлуп таълим тизими жорий этилганда сазовор. Зотan, бощқа мамлакатлар ўзбекистоннинг таълим тизими моделидан ўнрак олса арзиди.

Ислом Сино номи дунё фани ва маданияти тарихига зарҳал ҳарфлар билан битилган.

Домимо яшил бўлиб турувчи тропик ўсимлик "Авиценния" деб атаглан. Кўплаб мамлакатларда кўчалар, ўкув ва тиббиёт мусасасаларига унинг номи кўйилган, аллома шарафига медаль ва мукофотлар таъсис этилган.

Мирзо Улуғбек юртимизнинг 1998 йил 6 нообрда ЮНЕСКОнинг ўша пайтаги Баш директори Федерико Майор жоноблари билан тақдирланди. Бу олий мукофот ҳалқимизнинг умумбашарий цивилизация тарракиётига кўшган хиссаси ва хизматининг тан олиниши, давлатимиз томонидан тарихий, маданий, маънавий меросни асрлаб авайлаш, соғлом ва барқамол авлодни вояга етказиш борасида амалга оширилган ишларинг муносиб баҳоси бўлди.

ЮНЕСКО шафелигида Хоразм Маъмун академиясининг 1000 йиллиги нишонлангани, унинг фаолияти кайта ташкил этилгани мамлакатимизда аждодлар хотирияси, илм-фан ривожига

хотириасиз келажак йўқ" деган сўзларни ўқидиди. Шуни айтишини истардимки, мамлакатингиз раҳбари томонидан айтлиган мазкур фикринг замонида жуда катта маъно бор. Зотan, ўз тарихини билмайдиган ҳалқининг келажаги бўлмайди. Президентимиз Федерико Майор жоноблари билан тақдирланди. Бу олий мукофот ҳалқимизнинг умумбашарий цивилизация тарракиётига кўшган хиссаси ва хизматининг тан олиниши, давлатимиз томонидан тарихий, маданий, маънавий меросни асрлаб авайлаш, соғлом ва барқамол авлодни вояга етказиш борасида амалга оширилган ишларинг муносиб баҳоси бўлди.

Ислом Сино номи дунё фани ва маданияти тарихига зарҳал ҳарфлар билан битилган.

Домимо яшил бўлиб турувчи тропик ўсимлик "Авиценния" деб атаглан. Кўплаб мамлакатларда кўчалар, ўкув ва тиббиёт мусасасаларига унинг номи кўйилган, аллома шарафига медаль ва мукофотлар таъсис этилган.

Мирзо Улуғбек юртимизнинг 1998 йил 6 нообрда ЮНЕСКОнинг ўша пайтаги Баш директори Федерико Майор жоноблари билан тақдирланди. Бу олий мукофот ҳалқимизнинг умумбашарий цивилизация тарракиётига кўшган хиссаси ва хизматининг тан олиниши, давлатимиз томонидан тарихий, маданий, маънавий меросни асрлаб авайлаш, соғлом ва барқамол авлодни вояга етказиш борасида амалга оширилган ишларинг муносиб баҳоси бўлди.

ЮНЕСКО шафелигида Хоразм Маъмун академиясининг 1000 йиллиги нишонлангани, унинг фаолияти кайта ташкил этилгани мамлакатимизда аждодлар хотирияси, илм-фан ривожига

хотириасиз келажак йўқ" деган сўзларни ўқидиди. Шуни айтишини истардимки, мамлакатингиз раҳбари томонидан айтлиган мазкур фикринг замонида жуда катта маъно бор. Зотan, ўз тарихини билмайдиган ҳалқининг келажаги бўлмайди. Президентимиз Федерико Майор жоноблари билан тақдирланди. Бу олий мукофот ҳалқимизнинг умумбашарий цивилизация тарракиётига кўшган хиссаси ва хизматининг тан олиниши, давлатимиз томонидан тарихий, маданий, маънавий меросни асрлаб авайлаш, соғлом ва барқамол авлодни вояга етказиш борасида амалга оширилган ишларинг муносиб баҳоси бўлди.

Ислом Сино номи дунё фани ва маданияти тарихига зарҳал ҳарфлар билан битилган.

Домимо яшил бўлиб турувчи тропик ўсимлик "Авиценния" деб атаглан. Кўплаб мамлакатларда кўчалар, ўкув ва тиббиёт мусасасаларига унинг номи кўйилган, аллома шарафига медаль ва мукофотлар таъсис этилган.

Мирзо Улуғбек юртимизнинг 1998 йил 6 нообрда ЮНЕСКОнинг ўша пайтаги Баш директори Федерико Майор жоноблари билан тақдирланди. Бу олий мукофот ҳалқимизнинг умумбашарий цивилизация тарракиётига кўшган хиссаси ва хизматининг тан олиниши, давлатимиз томонидан тарихий, маданий, маънавий меросни асрлаб авайлаш, соғлом ва барқамол авлодни вояга етказиш борасида амалга оширилган ишларинг муносиб баҳоси бўлди.

ЮНЕСКО шафелигида Хоразм Маъмун академиясининг 1000 йиллиги нишонлангани, унинг фаолияти кайта ташкил этилгани мамлакатимизда аждодлар хотирияси, илм-фан ривожига

хотириасиз келажак йўқ" деган сўзларни ўқидиди. Шуни айтишини истардимки, мамлакатингиз раҳбари томонидан айтлиган мазкур фикринг замонида жуда катта маъно бор. Зотan, ўз тарихини билмайдиган ҳалқининг келажаги бўлмайди. Президентимиз Федерико Майор жоноблари билан тақдирланди. Бу олий мукофот ҳалқимизнинг умумбашарий цивилизация тарракиётига кўшган хиссаси ва хизматининг тан олиниши, давлатимиз томонидан тарихий, маданий, маънавий меросни асрлаб авайлаш, соғлом ва барқамол авлодни вояга етказиш борасида амалга оширилган ишларинг муносиб баҳоси бўлди.

Ислом Сино номи дунё фани ва маданияти тарихига зарҳал ҳарфлар билан битилган.

Домимо яшил бўлиб турувчи тропик ўсимлик "Авиценния" деб атаглан. Кўплаб мамлакатларда кўчалар, ўкув ва тиббиёт мусасасаларига унинг номи кўйилган, аллома шарафига медаль ва мукофотлар таъсис этилган.</